

Досвід студентського самоврядування у зростанні якості навчально-виховного процесу

Артур Левкін,

кандидат технічних наук, доцент,

Руслана Левкіна,

доктор економічних наук, професор,

Ряшнянська Альона,

кандидат економічних наук,

Харківський національний технічний
університет сільського господарства

імені Петра Василенка

Самоврядування як одна з форм "на-
родовладдя" — це свого роду метод
управління, що ґрунтується на
самоорганізації, саморегулюванні та са-
модіяльності. Воно базується на тих самих
принципах, що й демократія: пріоритет
більшості, формальна рівність, вільний
вияв інтересів, загальноприйняті права і
обов'язки, поєднання елементів представ-
ництва та прямого волевиявлення.

Органи студентського самоврядування
є організаціями, які представляють інте-
реси всіх студентів закладу вищої освіти.
Ними керують молоді люди, які чудово
розуміють спільні проблеми студентства.
Основним статутним завданням таких ор-
ганізацій є захист прав і інтересів студен-
тів, гармонізація відносин між студентами
і викладачами.

Самоврядування у закладі вищої ос-
віти — це добровільна і самостійна гро-
мадська діяльність студентів з виконання
функцій управління вищим навчальним
закладом, яка визначається ректором (ад-
міністрацією), деканатами і здійснюється
студентами відповідно до мети і завдань,

які стоять перед студентськими колекти-
вами [1, 2].

Одна з умов успішного навчання — це
віра не лише в себе (хоч це надзвичайно
важливо), а й у друзів, викладачів, націю,
суспільство в цілому. А для цього студен-
та, як і кожного громадянина, потрібно по-
чути. Саме студентське самоврядування
дає таку можливість особистості, що фор-
мується. Власна позиція не просто може
бути озвучена, її можна відстоювати в
дискусіях із керівництвом і впроваджува-
ти в життя разом зі своїми однодумцями.

Основним завданням органів студент-
ського самоврядування є забезпечення та
захист прав і інтересів студентів у всіх
сферах їх діяльності:

- навчально-виховній роботі;
- науковій роботі;
- культурно-освітній роботі;
- фізкультурно-масовій роботі;
- студентському побуті та дозвіллі.

Таким чином, воно покликане забе-
зпечити виконання студентами своїх
обов'язків, впливати на дисциплінованість
та результативність навчання, питання

задовільного матеріально-технічного забезпечення гуртожитків, підтримання в них порядку, дисципліни.

Те, наскільки швидко органи студентського "самоврядування" перетворюються на органи самоврядування, залежить від співучасті студентів та демократичної налаштованості адміністрації ЗВО. Бо при розгляді питання про студентське самоврядування не слід забувати, що саме демократичні принципи обрання до цих органів, їх ефективне функціонування, забезпечення їхніх гарантій — це невід'ємна умова зближення із Болонським процесом, приведення національного законодавства у відповідність до європейського у сфері молодіжної політики [3, 4].

Чи є проблеми в молодого українського студентського самоврядування порівняно із західним досвідом? Безумовно. Це й необхідність удосконалення нормативно-правової бази, відсутність достатніх фінансових можливостей як запоруки свободи та самостійності дій. Наприклад, австралійський досвід: 13,5 євро — законний внесок кожного студента на розвиток студентського самоврядування; польський досвід: обов'язковість фінансового та матеріального забезпечення функціонування органів студентського самоврядування з бюджету навчального закладу закріплено законом.

Наступна проблема — відсутність подекуди необхідної демократичної політичної культури — культури участі, відсутність чіткого механізму взаємодії та співпраці між органами студентського самоврядування і адміністрацією, з іншими студентськими організаціями та органами студентського самоврядування інших ВНЗ. Проблемним є також і те, що суб'єктом і об'єктом студентського самоврядування виступають безпосередньо студенти, тобто вони — учасники й "очевидці", адже людський фактор при прийнятті рішень часто є вирішальним. Не зважаючи на збільшення чисельності молодих осіб, які беруть участь в роботі органів студентського самоврядування,

досить високим залишається рівень байдужості студентів до такої діяльності.

Імовірно за все, причиною є не загальний песимізм, соціальна апатія та зневіра студентства, а недостатня поінформованість щодо результатів діяльності його органів. Пасивність студентства породжена "інформаційною порожнечою". Перспективним тут є пропагування самої ідеї, можливо, через створення і функціонування сайтів, сторінок у соціальних мережах, випуск різноманітних інформаційних матеріалів, які б роз'яснювали студентам завдання та можливості органів студентського самоврядування у ЗВО. Однією з проблем є низький рівень довіри та авторитету лідерів органів студентського самоврядування: колегій, рад, парламентів. І в цьому провина не лише самих студентів, а й представників студентського самоврядування, оскільки приклади використання таких посад свідчать не на користь захисту прав студентства, а слугують "плацдармом" для власної управлінської кар'єри. Здорові амбіції можна вітати, але до тих пір, доки можливості студентського самоврядування використовуються для колективу, а не у виключно особистих цілях.

Для порівняння, органи студентського самоврядування в університетах країн Європи є не просто представницькими, вони активно захищають студентські інтереси всюди, де про них йдеться. Вони виступають у ролі своєрідних посередників між адміністрацією університету та студентською громадою, забезпечуючи їх ефективно спілкування.

Кожен орган, а це може бути сенат, парламент, союз, рада, обов'язково має свій статут, що чітко окреслює його повноваження та питання щодо обрання і функціонування. Він обирається всім студентством університету. Наявність органів студентського самоврядування в університетах Західної Європи є невід'ємною вимогою функціонування закладу вищої освіти та визначальною ознакою демократичності університету [5, 6].

Цікавим є досвід діяльності польських органів студентського самоврядування, які, окрім реального вирішення власних проблем за допомогою адміністрації ЗВО, мають закріплене законом право брати участь у вирішенні загальноуніверситетських справ. Для цього студентська громада обирає своїх представників до колегіальних органів, які функціонують при університеті. Такими є Сенат університету і його комісії, Наукова рада, контрольно-ревізійна комісія, бібліотечна рада тощо. Згідно із законом, максимальна кількість студентів, яку можуть обрати до колегіальних органів "державного" університету, становить 25 % загального складу колегіального органу [7].

Крім того, студентське самоврядування на рівні академічної групи у Польщі переважно відсутнє. Це зумовлено тим, що академічних груп із постійним особовим складом, за деяким винятком, просто не існує, бо студенти значну частину предметів обирають за власним бажанням відповідно до запровадженої Кредитно-модульної системи у ЗВО і через це постійно опиняються в нових групах, що наразі є має важливе значення для розбудови «свідомої» освіти і в Україні [8, 9]. На думку одного з польських студентів, для виборів у Студентські Ради властива повна відкритість і прозорість виборчого процесу, хоча не у всіх університетах цих принципів дотримуються самі функціонери органів студентського самоврядування. Наприклад, вибори у Вищій торгівельній академії відбуваються за участю студентів як денного, так і заочного відділень, а також аспірантів і докторантів, але за наявності різних квот. Кандидати чи групи кандидатів формують команди та проводять передвиборчі кампанії, виступаючи з публічними промовами, роздаючи навіть невеличкі подарунки.

Суттєвою особливістю органів студентського самоврядування в Польщі, на відміну від України, є їх потужна матеріальна база і фінансово-правова незалежність від адміністрації навчального закладу [7].

Річний бюджет органів студентського самоврядування, наприклад Варшавського університету, становить близько 200 тис. доларів на рік. Ці кошти, згідно Закону про вищу освіту, щороку обов'язково виділяються з бюджету університету на діяльність самоврядування. До цієї суми долучаються добровільні пожертви та внески спонсорів. Площа приміщень, які займає студентське самоврядування Варшавського університету дорівнює 450 кв. м. Кошти, які виділяються, витрачаються на діяльність центральних органів студентського самоврядування університету, зокрема: на утримання приміщення та апарату; діяльність їх на відділеннях і факультетах, які самостійно розпоряджаються частиною виділених коштів; гранти для студентських товариств і об'єднань, які діють при університеті.

Враховуючи активне спілкування студентів із викладачами, їхній вплив на процес формування майбутніх фахівців, рівень кваліфікації яких впливає на економічний, політичний, соціальний та культурний розвиток суспільства, не можна переоцінити роль викладачів у розвитку самоврядування у частині застосування практичного досвіду і сучасних технологій управління [10, 11]. Отже студенти об'єднують свої зусилля в організації діяльності студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами, що формують багатогранно розвинуту особистість, стимулюють активність майбутнього громадянина, виховують толерантного співрозмовника, здатного зрозуміти позиції будь-кого спіраючись на практичний досвід викладачів на принципах соборності заради якості освіти.

Однією з важливих функцій органів студентського самоврядування, спрямованих на вдосконалення навчально-виховного процесу, є організація співробітництва зі студентами інших закладів вищої освіти та молодіжними організаціями, що сприяє розвитку впевненості в собі, взаємозбагаченню професійним і життєвим досвідом, обміну знаннями та ідея-

ми. Майбутні лідери формують навички співпраці із керівниками та виконавцями проектів різного рівня, збільшується коло партнерів-однодумців, і водночас студенти досягають власних цілей, йдучи на компроміс та вміло і законно відстоюючи свої інтереси.

Література

1. *Архипова С.П., Кротова О.І.* Студентське самоврядування як складова професійної підготовки і виховання майбутніх фахівців // Вісник Черкаськ. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. 2002. Вип. 34. С. 154-160.
2. *Бровчак Л.* Студентське самоврядування як засіб розвитку організаційних здібностей майбутніх учителів // Освіта як фактор забезпечення стабільності сучасного суспільства : Матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. (Тернопіль, 26 берез. 2004 р.) / Ін-т наук. і освіт. технологій та ін. 2004. 235 с.
3. *Грищенко Ж.М.* Студенческое самоуправление: состояние, проблемы, перспективы. Москва, 1988. 60 с.
4. *Мельник Я.* Студентське самоврядування і Болонський процес // Вісник Київського політехнічного інституту. 2004. № 35. С. 24-33.

5. *Похресник А.К.* Соціокультурні орієнтації українських студентів: динаміка розвитку на рубежі століть. Київ : Знання України, 2002. 23с.

6. *Учащаяся молодежь: социальные проблемы самоуправления / Е.И. Сумленко, И.В. Буров, М.Д. Мищенко и др.* Київ : Наук. думка, 1992. 174 с.

7. *Студентське самоврядування в Україні.* Київ : Молодіжна Альтернатива, 2004. 60 с.

8. *Левкіна Р.* Кредитно-модульна система вищої освіти як інструмент формування компетенцій у студентів / Р. Левкіна, В. Цуканов, А. Левкін // Новий колегіум. 2017. № 2. С. 40-42.

9. *Котикова О. І.* Система управління якістю підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України [Електронний ресурс] // Інноваційна економіка. 2012. № 10 (36). С.3-6. Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2012_10/3.pdf.

10. *Левкіна Р.* Формування почуття соборності студентів та викладачів як запорука високої якості навчально-виховного процесу у ВНЗ / Р. Левкіна, А. Левкін, А. Ряснянська // Новий колегіум. 2018. № 4. С. 35-38.

11. *Левкіна Р.* Сучасна освіта у структурі сталого розвитку підприємств сучасного бізнесу / Р. Левкіна, А. Левкін, А. Ряснянська // Новий колегіум. 2018. № 1. С. 45-47.

28.05.2020